

Особливості самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя технологій

¹ Марков Денис Федорович, аспірант кафедри педагогіки
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

Анотація. У статті на основі досліджень науковців та різноманітних джерел інформації розглянуто сучасний стан професійної підготовки майбутніх вчителів. Проаналізовано особливості самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Виділена ефективність її використання у навчальному процесі Теоретично доведено, що самостійна робота сьогодні є однією з пріоритетних форм організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Вона відіграє важливу роль у професійному становленні студентів, сприяє розвитку творчих здібностей, забезпечує успішність оволодіння знаннями, уміннями та навичками роботи. В процесі самостійної роботи студент поповнює та вдосконалює свої знання, формує переконання, виховує волю, старанність, працелюбство. Лише на основі самостійної роботи кожного студента забезпечується глибоке засвоєння теоретичних знань, формування потреби в постійному їх поповненні та оновленні, оволодіння раціональними прийомами та методами самоосвіти. Завдяки самостійній роботі можлива реалізація безперервної освіти та залучення студентів до участі в наукових роботах, яка є засобом індивідуалізації навчання і виховання студентів. Усе це дозволяє йому виховувати в собі якості активного громадянина, який володіє високою культурою праці та поведінки. У зв'язку з тим, що систематична та правильно організована самостійна робота є однією з основних компонентів процесу професійної підготовки майбутнього вчителя технологій, в статті виділено умови які сприяють якісній організації самостійної роботи. Виділено необхідність вдосконалювати навчально-виховний процес, розробляти нові методи і форми взаємодії викладача і студента для стимулювання самостійної навчальної діяльності бо без неї, навіть за найкращої та найдосконалішої організації навчальних занять, розраховувати на високий рівень підготовки неприпустимо, тому, що ті знання які людина набула самостійно, завдяки власним діям, стають справді її здобутком.

Ключові слова: професійна підготовка, навчальний процес, самостійна робота, організація самостійної роботи, особливості самостійної роботи, процес підготовки майбутнього вчителя технологій.

Постановка проблеми. Одне з головних завдань сьогоднішнього дня, яке стоїть перед вищими навчальними закладами України, полягає у сформуванні в студента умінь самостійно, свідомо і відповідально вчитися, творчо мислити, застосовувати свої знання на практиці, приймати нестандартні рішення, впроваджувати педагогічні інновації, бути готовим до колективної діяльності та вміти ним керувати а також створення в навчальних закладах необхідних для цього умов. Однією з можливих умов такого розвитку є самостій-

ність, тобто здатність самостійно працювати та поповнювати свої знання, яка має формуватися у майбутнього вчителя в процесі його професійної підготовки. Поряд з цим необхідно відмітити, що на відміну від інших педагогічних спеціальностей процес професійної підготовки майбутнього вчителя технологій дуже складний та багатогранний. Значна кількість знань, які отримує студент на практичних заняттях, засвоюється методом спроб та помилок і самостійність в цьому процесі відіграє головну роль. З огляду

на це, врахування та дотримання особливостей організації самостійної роботи забезпечить підвищення рівня професійної підготовки майбутнього вчителя. І тому на даний момент аналіз особливостей організації самостійної роботи у вищому навчальному закладі є своєчасним та актуальним.

Основні дослідження і публікації. На сьогодні проблема професійної підготовки майбутнього вчителя є досить актуальною. У свій час її дослідженням займалися такі науковці як: І. Закір'янова «формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки», О. Семенов «система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету)», М. Чобітько «теоретико-методологічні засади особистісно-орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів», Л. Макаренко «комп'ютерна грамотність як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи», О. Дунаєва «формування педагогічної креативності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки», та інші.

Дослідженням професійної підготовки, але з точки зору майбутнього вчителя технологій, займалися: О. Сидоренко «розвиток художньо-творчих умінь і навичок майбутніх учителів трудового навчання в процесі професійної підготовки», О. Копіца «формування умінь діалогічної взаємодії майбутніх учителів трудового навчання у процесі професійної підготовки», Т. Столярова «формування творчої активності майбутнього вчителя трудового навчання в процесі професійної підготовки», В. Стешенко «теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання в умовах ступеневої освіти» та інші.

Проблема організації самостійної роботи знайшла своє відображення в працях: В. Луценко «організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання», І. Шайдур «організація самостійної роботи студентів педагогічних університетів на основі індивідуально орієнтованого підходу», І. Щимко «дидактичні умови організації самостійної навчальної роботи студентів вищих навчальних закладів», А. Цюприк «організація самостійної роботи студентів технічного коледжу у процесі навчання суспільних дисциплін», М. Смирнова «дидактичні засади організації самостійної роботи з іноземної мови студентів вищих економічних навчальних закладів», Н. Бойко «організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій», М. Умрик «організація самостійної роботи майбутніх учителів інформатики в умовах дистанційного навчання інформатичних дисциплін» та інші. З російських науковців дослідженням цієї проблеми займалися: Л. Разумова «активизация самостоятельной работы студентов вузов в процессе профессиональной подготовки», Э. Новикова «организация самостоятельной работы студентов на основе дистанционного обучения и метода проектов», В. Усманов «интенсивные технологии управления самостоятельной работой студентов в процессе их профессионального обучения», Ю. Дроботенко «организация самостоятельной работы студент-

тов в вузе при изучении педагогических дисциплин», К. Симонян «методика использования компьютерных технологий при организации самостоятельной работы студентов», Г. Царева «тестовый контроль как средство организации самостоятельной работы студентов технического вуза по гуманитарным предметам», О. Сенина «организация самостоятельной работы студентов по общепрофессиональным дисциплинам технического вуза с использованием электронных учебных пособий», П. Острожков «технология организации самостоятельной работы студентов технических вузов в процессе графической подготовки», Л. Жук «интернет-технологии как средство организации самостоятельной работы студентов технических вузов» та інші.

Не зважаючи на досить велику кількість праць з даної проблеми, дослідженням самостійної роботи в процесі підготовки майбутнього вчителя технологій займався лише В. Буринський «самостійна робота як засіб удосконалення графічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання» але розглядав він її тільки як засіб удосконалення графічного компоненту в підготовці майбутнього вчителя технологій. Враховуючи це та виходячи з аналізу наукових праць дає нам підстави стверджувати, що дослідження проблеми самостійної роботи у навчальному процесі завжди вважалось досить актуальним. Але ціла низка питань, ще й досі, залишається маловивченою, зокрема це стосується професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Саме це й спонукало нас до вибору теми нашої статті "Особливості самостійної роботи в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя технологій"

Мета статті полягає в аналізі особливостей самостійної роботи та її організації для підвищення рівня професійної підготовки майбутнього вчителя технологій.

Виклад змісту власного дослідження. 19 травня 2005 року з підписанням декларації на Бергенській конференції в Україні офіційно розпочався Болонський процес. Для неї це стало новими можливостями, пов'язани з перспективою входження до загальноєвропейського освітнього простору, а саме:

- визнання українських дипломів на міжнародному рівні;
- більша мобільність в європросторі для студентів та викладачів;
- спільні освітні та пошукові проекти з європейськими університетами;
- конкурентоспроможність на європейському і світовому ринках праці [1].

Отримані можливості супроводжувалися низкою завдань які ставилися перед вищою освітою України. Одне з яких, обумовлене сучасними тенденціями реформування освітньої галузі "Технологія", стосувалося підвищення рівня професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Адже висококваліфікований педагог повинен вміти: творчо мислити, самостійно вчитися, поповнювати свої знання та застосовувати їх на практиці.

Одним з можливих варіантів підвищення рівня професійної підготовки майбутнього вчителя технологій могла б стати якісно організована самостійна робота. Свідченням чого є:

По-перше, слова В.М. Володько який стверджував, що коли студент не навчиться самостійній роботі з врахуванням як мотиваційного, так і технологічного компонентів протягом терміну навчання у вузі, то до фази самоосвіти він так і не перейде, або вона дається йому з великими зусиллями [4];

По-друге, твердження В.А. Козакова, який розглядав самостійну роботу як форму організації навчально-пізнавальної та навчально-практичної діяльності студентів яка забезпечує формування самостійності суб'єкта, навчання через зміст та методи всіх видів навчальних занять [5].

Зважаючи на це підготовка висококваліфікованих фахівців, за умовами Болонської конвенції, неможлива без підвищення уваги до самостійної роботи студентів, спрямованої на стимулювання їх професійного зростання та виховання їхньої творчої активності.

В зв'язку з тим були розроблені нормативні документи, інтеграції Болонського процесу у вищу освіту України, в яких зазначалося, що навчальний час, відведений для самостійної роботи, регламентується навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни [3]. З огляду на це можна відмітити, що раніше самостійна робота розглядалась як складова навчального процесу, яка все ж таки поступалась за вагомістю аудиторним заняттям, а зараз вона має стати одним з головних складників в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя технологій.

Як було відмічено вище, самостійна робота сьогодні є однією з пріоритетних форм організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Також вона відіграє важливу роль у професійному становленні студентів, сприяє розвитку творчих здібностей, забезпечує успішність оволодіння знаннями, вміннями та навичками роботи. В процесі самостійної роботи студент поповнює та вдосконалює свої знання, формує переконання, виховує волю, старанність, працелюбство. Усе це дозволяє йому виховувати в собі якості активного громадянина, який володіє високою культурою праці та поведінки.

Лише на основі самостійної роботи, майбутній вчитель технологій, забезпечить глибоке засвоєння теоретичних знань, сформує потреби в постійному їх поповненні та оновленні. Завдяки самостійній роботі можлива реалізація безперервної освіти та залучення студентів до участі в наукових роботах, яка є засобом індивідуалізації навчання і виховання.

Поряд з цим хотілося б відмітити, що в професійній підготовці майбутнього вчителя технологій настає якісно новий етап розвитку проблеми самостійної роботи, у якому одними з основних завдань викладача є переорієнтування навчального процесу на формування у студентів умінь самостійно оволодівати знаннями з різних джерел інформації. Для реалізації даного завдання насамперед необхідно дотримуватися наступних умов:

- формування у студентів потреби й інтересу до самостійної роботи;
- володіння студентами вміннями та навичками самостійної навчальної діяльності;
- врахування індивідуальних особливостей студентів під час визначення завдань для самостійної роботи;
- врахування групових особливостей студентів (рівень інтелектуального розвитку, провідний тип темпераменту, мотив навчальної діяльності та ін.);
- розробка індивідуальних творчих завдань для самостійної роботи студентів над проблемними темами курсу і керівництво нею з боку викладача;
- створення необхідного методичного матеріалу для організації самостійної роботи студентів;
- грамотне керівництво самостійною роботою студентів і надання вчасної допомоги для усунення недоліків [2].

Дотримання цих умов організації самостійної роботи, в професійній підготовці майбутнього вчителя технологій, якісно покращить навчальний процес та виховає висококваліфікованого фахівця, який відповідатиме сучасним вимогам. Тому, що якісна підготовка спеціалістів є тією передумовою, яка має суттєвий вплив на подальший розвиток освіти в нашій державі.

Висновок. Отже, систематична та правильно організована самостійна робота є одним з основних компонентів процесу професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Вона забезпечує студенту, з урахуванням його індивідуальних особливостей та здібностей, можливість якісно усвідомлювати та засвоювати навчальний матеріал, розширювати і поглиблювати свої знання, вдосконалювати навички та вміння, а без неї, навіть за найкращої та найдосконалішої організації навчальних занять, розраховувати на високий рівень підготовки неприпустимо. Той з студентів, хто бажає розвиватися, повинен досягати це своєю самостійною працею, власною наполегливістю, цілеспрямованістю, увагою й сумлінням, але організувати цей процес та керувати ним повинен висококваліфікований викладач.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Бабкіна О.В. Проблеми підвищення якості вищої освіти у контексті Болонських реформ // Освіта і управління. – 2006. - №1. Т9. – с. 91-95
- Babkina O.V. Problems improve the quality of higher education in the context of the Bologna reforms // Education and management. - 2006. - №1. T9. - P. 91-95*
2. Васильєва Н.О. Методичні аспекти організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів / Н.О. Васильєва // Вісник СевНТУ. – 2011. – Сер. 124: Прикладні питання педагогіки. – С. 62-67

Vasilyeva N.O. Methodological aspects of self-study students in higher education / N.O. Vasilyeva // Bulletin SevNTU. - 2011. - Ser. 124: Applied issues of pedagogy. - P. 62-67

3. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посібник / [М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук і ін.; за ред. В.Г. Кременя]. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2004. – 384 с.

Higher education in Ukraine and the Bologna process: learn manual / [M.F. Styopko, Y.Y. Bolyubash, V.D. Heard by others.; Edited_ V.G. Kremenia]. - Ternopol: Navch._ Book - Bogdan, 2004. - 384 p.

4. Володько В.М. Самостійна пізнавальна діяльність студентів: Методичні рекомендації / Укл. В.М. Володько, І.С. Дмитрик, Т.В. Іванова та ін. – К.: ІСДО 1993. – 52 с.

Volodko V.M. Independent cognitive activity of students: Guidelines / Compil. V.M. Volodko, I.S. Dmytryk, T.V. Ivanov and others. - K.: ISDO 1993. - 52 p.

5. Козаков В.А. Самостоятельная работа и ее информационно-методическое обеспечение: учеб. пособие / В.А. Козаков. – К.: Выща шк., 1990. – 248 с.

Kazakov V.A. Independent work and information-methodical support: scientific manual / V.A. Kazakov - K.: Vyshcha school, 1990. – 248

Markov D. Features independent work during the training of the future teacher technology.

Abstract. On the basis of research scientists and different sources of information with the current status of training of future teachers. The features of independent work in the training of future teachers of technology. Highlighted the effectiveness of its use in the educational process. Theoretically proved that independent work is now one of the priority forms of organization of educational process in higher education. It plays an important role in the training of students, fosters creativity, and provides a successful acquisition of knowledge, abilities and skills. In the process of self-study student adds and improves their knowledge, forms the belief brings will, diligence, hard work. Only on the basis of independent work of each student is provided a profound assimilation of theoretical knowledge, the formation of their need for constant replenishment and renewal, rational mastery of the techniques and methods of self-education. Thanks to independent work can be implemented continuing education and attracting students to participate in scientific work, which is the means of individualization of learning and educating students. All this allows him to cultivate the quality of the active citizen, having a high culture of work and behavior. Due to the fact that a systematic and well -organized self-study is one of the main components of the process of training future teachers of technology, the article highlighted the conditions that contribute to the quality organization of independent work. Highlighted the need to improve the educational process, to develop new methods and forms of interaction between teacher and student to encourage independent learning activities, for without it, even the best and most advanced training sessions, expect a high level of training is unacceptable, so that the knowledge people who bought their own, through their own actions, are really her achievement.

Keywords: *training, learning process, self-study, self-organization of work, especially independent work, the process of preparation of the future teachers of technology.*

Марков Д.Ф. Особенности самостоятельной работы в процессе профессиональной подготовки будущего учителя технологии.

Аннотация. В статье на основе исследований ученых и различных источников информации рассмотрено современное состояние профессиональной подготовки будущих учителей. Проанализированы особенности самостоятельной работы в процессе профессиональной подготовки будущего учителя технологии. Выделена эффективность ее использования в учебном процессе. Теоретически доказано, что самостоятельная работа сегодня является одной из приоритетных форм организации учебного процесса в высшем учебном заведении. Она играет важную роль в профессиональной подготовке студентов, способствует развитию творческих способностей, обеспечивает успешность овладения знаниями, умениями и навыками работы. В процессе самостоятельной работы студент пополняет и совершенствует свои знания, формирует убеждение, воспитывает волю, усердие, трудолюбие. Только на основе самостоятельной работы каждого студента обеспечивается глубокое усвоение теоретических знаний, формирование потребности в постоянном их пополнении и обновлении, овладение рациональными приемами и методами самообразования. Благодаря самостоятельной работе возможна реализация непрерывного образования и привлечение студентов к участию в научных работах, которая является средством индивидуализации обучения и воспитания студентов. Все это позволяет ему воспитывать в себе качества активного гражданина, обладающего высокой культурой труда и поведения. В связи с тем, что систематическая и правильно организованная самостоятельная работа является одной из основных компонентов процесса профессиональной подготовки будущего учителя технологии, в статье выделены условия, которые способствуют качественной организации самостоятельной работы. Выделены необходимость совершенствовать учебно-воспитательный процесс, разрабатывать новые методы и формы взаимодействия преподавателя и студента для стимулирования самостоятельной учебной деятельности, ибо без нее, даже при наилучшей и самой совершенной организации учебных занятий, рассчитывать на высокий уровень подготовки недопустимо, так, что те знания, которые человек приобрел самостоятельно, благодаря собственным действиям, становятся действительно ее достижением.

Ключевые слова: *профессиональная подготовка, учебный процесс, самостоятельная работа, организация самостоятельной работы, особенности самостоятельной работы, процесс подготовки будущего учителя технологии.*